

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Laurent, Helene Ann-Marie			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Suuri täisota : Pilkkukuumeen torjunta Suomessa jatkosodan aikana 1941–1944			
Oppiaine-Läroämne-Subject Talous- ja sosiaalihistoria			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2006-01-30	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 111 s. + 6 s.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksen aiheena on pilkkukuume-epidemian torjuminen Suomessa jatkosodan aikana vuosina 1941-1944. Pilkkukuume on vaatehäiden levittämä kuumetauti, joka on ollut pelätyimpiä sodan mukanaan kuljettamia tartuntatauteja. Kuolleisuus pilkkukuumeeseen oli pahimmillaan jopa 50 % ennen antibioottien aikaa, jolloin ainoa tapa torjua tautiepidemia oli tartuntaa levittävien vaatehäiden hävittäminen ja sairastuneiden eristäminen. Suomessa puhkesi jatkosodan aikana keuhkokuume-epidemia, joka käynnisti massiivisen kampanjan taudin leviämisen ehkäisemiseksi sekä sota- että kotirintamalla. Kampanja tunnettiin täisodan nimellä, koska tautia torjuttiin hävittämällä tartuntaa levittävät vaatehäät. Toiminta asetti terveydenhuollon kovalle koetukselle sekä rintamalla että siviilissä. Täisotaan liittyi laaja terveys- ja hygienia- ja ihmisten yksityisyyteen jouduttiin rajustikin puuttumaan.</p> <p>Tutkimuksessa selvitetään, minkälaisissa olosuhteissa pilkkukuume-epidemia esiintyi sekä mitkä olivat tautiin liittyneet torjuntatoimet. Näkökulma tutkimukseen nousee niistä ongelmista ja ristiriidoista, joita tautiepidemian kehittyminen synnyttää sodan aiheuttaman kriisin keskellä. Terveystieteiden tutkimusta tarkastellaan biovalta-käsitteen kannalta.</p> <p>Tutkimus on pääasiassa tehty puolustusvoimien lääkitöjärjestöjen ja lääkintöhallituksen arkistomateriaalin pohjalta keskittyen erityisesti terveydenhuollon organisaatioon, sen toimintaan ja mahdollisiin muutoksiin sekä puolustusvoimissa että siviilihallinnossa. Työssä esitellään myös pilkkukuumeen historiaa sekä tautiepidemian torjuntaa muissa sota-aikavälissä maissa toisen maailmansodan aikana. Muiden maiden torjuntastrategioita verrataan Suomen tehokkaaksi osoittautuneeseen ratkaisuun, joka pohjautui desinfiointiainojen käyttöön. Saunoissa kylpiessään taistelujoukot saattoivat samalla kuumentaa myös vaatteensa, mikä tuhosi tautia levittäviä tait.</p> <p>Saunotus- ja desinfiointitoiminnasta vastasivat kaasusuojelujoukot, jotka alunperin oli perustettu torjumaan taistelukaasuja. Päämajaan perustettiin kaasusuojeluosaston yhteyteen erityinen lääke- ja desinfiointi- ja perehdytysosasto, joka koostui asiantuntijoista koostunut epidemiantorjuntayksikkö, joka vastasi myös pilkkukuumeen torjunnasta. Sen alaisena toimi puhdistusosasto Kokko, joka huolehti käytännön desinfiointitoiminnasta pilkkukuume-epidemioiden vankileireillä sekä koulutti desinfiointihenkilöstöä.</p> <p>Siviiliväestön parissa toteutettiin vuosina 1942-44 yleinen täisota, jolloin terveydenhoitoviranomaisilla oli poliisivaltuudet tehdä sekä ruumiin- että asuntojen tarkastuksia häiden varalta sekä suorittaa tarvittaessa jopa pakko-saunotuksia. Kampanjan aikana yli miljoona henkilöä tarkastettiin. Vaatehäitä löytyi keskimäärin 6 %:lta tarkastetuista. Täisota herätti vastustusta sekä terveystieteiden että väestön keskuudessa, koska tarkastusten katsottiin kajoavan liikaa ihmisten yksityisyyteen.</p> <p>Pilkkukuume-epidemiaa oli vuosina 1942-44 kaikkiaan 1407, joista 150 johti kuolemaan. Tautia esiintyi sekä suomalaisten että saksalaisten sotavankileireillä, Itä-Karjalan keskitysleireillä ja inkeriläisten siirtolaisten karanteenileireillä. Valtaosa sairastuneista oli venäläisiä sotavangeja ja valloitetun Itä-Karjalan asukkaita. Suomalaisia sairastui kaikkiaan vain 48, joista yhdeksän menehtyi. Tauti ei koskaan päässyt leviämään rintamajoukkoihin eikä kotirintaman siviiliväestöön. Sotasensuurin vuoksi epidemia ei päässyt julkisuuteen, minkä vuoksi se jäi suurelle yleisölle tuntemattomaksi.</p>			
<p>Avainsanat-Nyckelord-Keywords</p> <p>loistaudit - pilkkukuume - torjunta - 1940-luku</p> <p>loiset - tait</p> <p>toinen maailmansota - jatkosota</p> <p>täisota</p> <p>kotirintama</p> <p>siviiliväestö</p> <p>sotavangit</p> <p>vankileirit - jatkosota</p> <p>keskitysleirit - Itä-Karjala</p> <p>kuljetukset - Inkeriläiset</p> <p>terveydenhuolto - sota-aika - Suomi</p> <p>terveydenhuoltohenkilöstö - vallankäyttö</p>			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			